

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Sancti Gregorii Papæ Primi Cognomento Magni Opera

In Tres Tomos Distributa. Ex quamplurimis MSS. Codicibus emendata ;
Additæ Sunt Quædam Notæ in Dialogos & Epistolas ejusdem S. Gregorii

Gregor <I., Papst>

Lutetia Parisiorum, 1675

Prooemivm Septimi Psalmi Pœnitentialis.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-75090](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-75090)

Commendat nobis Dei charitatem, ut nos ad sperandum hortetur. Ex hoc enim usque ad noctem speramus; quia eum misericordem credimus, longanimum scimus. Unde non incongruè per quemdam sapientem dictum est: *Tribulaver, si non scirem misericordias tuas Domine.* Tribulationi quippe cordis nostri remedium miserationis divinæ occurrit, & contra diffidentiam malum firmissimè spei adhibet consolationem, promissionum divinarum certa nobis proponens exempla, quibus peccantium salutem se malle asserit quàm perditionem: quorumdam quoque correctionem ad animum reducens, quos etsi à statu rectitudinis error subruit, conditoris tamen gratia in melius reformavit. Ecce gravium delictorum mole obrutus, & de meritorum qualitate

Eze. 33. c.

Luc. 19. a

Luc. 7. g

Mat. 26.

Luc. 21. f

Luc. 21. f

1. Tim.

2. b

Luc. 15. b

Tit. 2. c

Tit. 3. d

Zach. 13.

Is. 35.

Rom. 1. a

diffusus, aspicio Zachæum, intueor Mariam, condidero Petrum, perpendo latronem: in quibus miserationis divinæ splendor apparuit, atque per eos spem veniæ peccantibus dedit. Hæc sunt inestimabiles miserationis Dei divitiæ, humano quidem generi à sæculis absconditæ, novissimis verò temporibus per mediatorem Dei & hominum declarata. Quæ pro sui immensitate adeo incomprehensibiles sunt, ut in explanatione eorum manus torpeat, fatiscant ingenia, eloquentiæ conticescant. Superant enim sensum, sermonem transcendunt, intellectum excedunt. Quis enim dignè enarrare sufficiat quantæ misericordiæ fuit, unigenitum Dei Filium de sinu Patris ad publicum nostrum descendere, carnem mortalem assumere, irrisiones pro nobis, vincula flagella, crucem, mortemque tolerare? Quis cogitare valeat quantæ fuerit gratiæ, ovem perditam querere, quæ sitam invenire, inventam in humeris portare? Quis exponere queat, quantæ fuerit miserationis, sacratissima pretiosi sanguinis effusione genus humanum redimere, & sacrosanctum vivifici corporis & sanguinis sui mysterium membris suis tribuere? cujus perceptione corpus suum, quod est Ecclesia, pascatur & potatur, abluitur, & sanctificatur. Ideo & plenitudo temporis gratiæ nominatur, in quo juxta Pauli vocem, *apparuit gratia Salvatoris nostri Dei omnibus hominibus, erudiens nos, ut abnegantes impietatem & sacralia desideria, sobrie & iuste & pie vivamus in hoc sæculo.* Et iterum: *Apparuit benignitas & humanitas Salvatoris nostri, non ex operibus iustitiæ quæ fecimus nos, sed secundum suam misericordiam salvos nos fecit.* Hinc per Zachariam prophetam dicitur: *In die illa erit fons patens domus David inhabitantibus Hierusalem, in ablutione peccatorum & menstruata.* Quis est iste fons, nisi unigenitus Dei Filius? de quo per Prophetam dicitur: *Apud te est fons vitæ. Qui nimirum tunc patens exitit, quando in mundo visibilis apparens, pro liberatione nostra carnem suscepit. Qui etiam domus David dictus est; quia ex femine David secundum carnem natus est. Hierusalem verò visio pacis interpretatur. Hi ergo Hierusalem inhabitant, qui ad amorem celestium mentem levant. Peccator verò & menstruata, est vel is qui delinquit in opere, vel mens quæ labitur in prava cogitatione. Menstruata namque mulier ita in seipsa polluitur, ut aliena carne minimè tangatur. Quasi ergo menstruata illa est anima, quæ etsi in pravi operis effectum non ducitur, in immundarum tamen cogitationum delectatione vestitur. Quia igitur jam patet nobis fons misericordiæ Redemptoris nostri, toto hunc peccatore hauriamus, ut extinguere sitim carnalium desideriorum valeamus. Lavemus in eo maculas criminum, notas diluamus carnalium cogitationum. Et qui fontem misericordiæ, si clausus esset, querere debuimus; saltem apertum & patientem non negligamus. Sperandum namque nobis est; quia ibi pœnitentiæ nostræ locus non deerit, ubi innumerabilium hominum compunctio locum invenit. Ad hoc enim patet ut lavet, ad hoc fluit ut*

lartificet, ad hoc redundat ut purget. Nam subditur.

Et ipse redimet Israel ex omnibus iniquitatibus ejus. VIII.

Restat igitur ut Israel efficiamur, & omnem transcendentes creaturam, in eum qui omnia creavit, mentis aciem dirigamus. Disponamus ascensiones in corde nostro, & per eas ad conditorem Angelorum puro & simplici intellectu ascendamus. Quid enim tam suave & tam jucundum, quàm mentis oculis & cordis desiderio contemplari Deum, atque ejus suavissimam delectationem, dulcissimamque sentire suavitatem? Adest nobis gloria Redemptoris nostri, quæ nos à terrenis ad caelestia erigat, oculos cordis nostri ad videndum solem justitiæ aperiat, ac per hoc ex omnibus nos iniquitatibus nostris redimat: Qui vivit & regnat Deus per omnia sæcula sæculorum. Amen.

PROOEMIUM SEPTIMI PSALMI
Pœnitentialis.

DE Psalmo centesimo quadragesimo secundi titulo, juxta quod pietas divina contulerit, locuturus, prius volo modos aperire prophetiæ, quatenus dum ejus diversitas ostenditur, ejus & intelligentia facilius acquiratur. Sciendum namque est, quia prophetia tribus modis fit: videlicet verbis, factis, & somniis. Quicumque enim propheta futura innuntiat, aut verbis, aut factis, aut somniis prophetavit. Verbis namque futura prædixit Iſaias, cum ait: *Ecce virgo concipiet & pariet filium. & vocabitur nomen ejus Emmanuel.* Somniis verò Nabuchodonosor futura prævidit, quæ Spiritu sancto Daniel repletus enodavit. Factis Abraham futura nunciavit, quando unicum filium suum ad sacrificia obtulit. Quem nimirum, quem in hoc opere designat, nisi eum qui proprio filio suo non pepercit, sed pro nobis omnibus tradidit illum? Ipsa enim antiquorum patrum gesta nobis prophetiæ sunt, qui dum aliud agunt, & aliud innuntiant, occulta nobis quasi per operis linguam produnt. Quod hoc in loco evidenter ostenditur, cum Absalom facta ad memoriam reducuntur. Absalom namque patrem persequens, ad hoc usque feralis prorupit invidia, ut in seipso destrueret jura naturæ. Quem enim naturaliter amare debuerat ut patrem, eum inhumanè persequeretur ut hostem. Absalom autem pax patris interpretatur: non quòd ei pax ulla cum patre fuerit, sed quia quantæ pacis & patientiæ exitit, in ejus perveritate pater ostendit. Quis autem per Absalom, nisi Judaicus populus: quis verò per David, nisi Redemptor noster signatur? Hinc namque per Prophetam Veritas ait: *Filii alieni mentiri sunt mihi, filii alieni inveterati sunt.* Denique ipse est filius senior, qui adolescentioris inventioni invidens & saluti, domum renuit intrare Ecclesiæ. Qui profectò canticum non cantat lætitiæ, nec concinentium admiscetur choris, & annulo carens fidei, nec stotà immortalitatis induitur, nec vituli saginati alimento satiatur. Qui etiam hædum quærit; quia agnum qui tollit peccata mundi, non sequitur: & ideo inter hædos in judicio statuitur, nec ad cœnam nuptiarum ejus vocatur. Patrem ergo Absalom persecutus est; quia Judaicus populus dum monita salutis respuit, in propria venientem Dei Filium recipere recusavit. In tantum autem vesaniæ suæ extendere conatus est rabiem, ut suum occidere præsumeret creatorem. In quo nimirum facta patientia Christi declarata est, qui non solum eis malum pro malo non reddidit, verum etiam ad mortem ductus pro eis oravit, dicens: *Pater ignosce illis; quia nesciunt quid faciunt.* Unde & Apostolus admonet,

Et iij

1. Per. 2. d

dicens: Christus pro nobis passus est, relinquens nobis exemplum, ut sequamur vestigia ejus, qui peccatum non fecit, nec inventus est dolus in ore ejus, qui cum malediceretur, non maledicebat: cum pateretur, non comminabatur. Orat autem caput in hoc Psalmo pro membris, Christus pro Ecclesia, virtus pro infirmitate. Orat quippe ut non severè judicentur, sed misericorditer exaudiantur. Persequitur etiam hoc tempore schismaticus corpus Christi, impugnat hæreticus Ecclesiam, unitatem infidelis perturbat. Sed clamat ad Deum Ecclesia, capiti suo Christo in unitate spiritus conjuncta. Quæ etsi omni tempore ad Deum clamat, præcipuè tamen in tribulatione se ad orandum excitat, unde & dicit: In die tribulationis meæ clamavi ad te. Sed videamus quid dicat.

Pf. 35. b

EXPLANATIO SEPTIMI PSALMI Pœnitentialis.

PSAL. CXLI Ver. 1.

Domine exaudi orationem meam, auribus percipe obsecrationem meam in veritate tua, exaudi me in tua justitia.

Sancta universalis Ecclesia secundum digniorem partem sui in spe cælestium præmiorum roborata, sicut in electis habet quod conservari desideret, ita in infirmis invenit quod sibi dimitti exoret: sciens omnes divino egere auxilio, quos infelicis vitæ conditio angustat, cum & justus inter pericula securus esse non valeat, & peccantem non nisi sola gratia divinæ miserationis absolvat. Utrobique ergo pavida, utrobique suspecta, & pro currentibus orat ut perveniant, & pro regressis obsecrat ut currant. Inter orationem autem & obsecrationem hoc interest, quod oratio pro perseverantia virtutum, obsecratio verò sit pro indulgentia peccatorum. Orat ergo caput vel Ecclesia, ut & bene operantes in justitia roborentur. In eo verò quod ait: [Auribus percipe obsecrationem meam.] delinquentium designat debilitatem, qui ad similitudinem ægotantium quadam omnipotentis medici indigent condescensione, cum se non valeat ad eum peccator levare. Vel auribus percipe, id est, obsecrationibus intende. Hoc namque per Prophetam pollicetur, dicens:

Zac. 1. a

Convertimini ad me, & ego convertar ad vos. Unde & subditur: [In veritate tua.] In hoc enim vera apparet promissio; quia converso tribuitur remissio peccatorum, juxta quod scriptum est: Justificeris in sermonibus tuis, & vincas cum judicaris. [Exaudi me in tua justitia.] Qui gloriatur in se, non exauditur. Non exaudiuntur illi qui ignorant Dei justitiam, & suam volentes statuere, justitiæ Dei non sunt subiecti. Denique Phariseus justitiam suam in templo statuere voluit, & ideo à Domino reprobatu fuit. Gloriamur ergo in justitia Dei, si exaudiri quærimus, ut nos cum Propheta dicere possimus: [Exaudi me in tua justitia.] Quis autem gloriatur in justitia Dei, nisi qui nihil boni suis meritis tribuit, & justum esse quicquid adversi tolerat, sentit?

Pf. 50. a

Gloriatur Paulus in infirmitatibus suis, nihil boni non accepti se habere testabatur, humilitatis nobis exempla proponens, ut qui gloriatur, in Domino glorietur.

Luc. 18. b

Qui contra conditoris flagella murmurat, quasi cum eo in judicium intrat. Dei namque accusat judicium, qui se estimat injustè percussus. Et quasi cum Deo in judicio contendit, qui inter flagella innocentem se ostendit. Hinc etenim Dominus ad beatum Job loquitur, dicens: Numquid qui contendit cum Deo, tam facile conquiescit? Uique qui

2. Cor. 12.

arguit Deum, debet & respondere illi. Tunc beatus Job quasi Deum arguit, cum de percussione sua an fuerit justa dubitavit. Nullius quippe delicti sibi confici, injustè se percussus credit; quia merita sibi augeri ex percussione nescivit. Sed qui multa de operatione sua locutus, audita sanctorum vita tacuit, quasi cum Deo contendens facile conquievit. Vel certè ille cum Deo in judicium ingreditur, qui cum oraverit, murmurat si non exauditur. Quibus dicitur: An vultis mecum judicio contendere? Quasi enim judicio contendebant, qui dicebant: Quare jejunavimus, & non aspexisti? humiliavimus animas nostras, & nescisti? Siquidem stultum est ab oratione deficere, si Deus differat, cum rogatur, exaudire: & iniquum arguere conditorem, si effectus non sequitur orationem, præsertim cum quid oremus sicut oportet, nesciamus. Nonnullis quippe impatientibus Dominus quod petebant sæpe concessit iratus: sicut e contra Apostolo negavit propitius. Dedit enim regem potentibus secundum desideria cordis eorum: dedit etiam postulanti diabolo, ut Job simplicem & rectum & timentem Deum tentaret. Malignos spiritus exauditur, & in porcum regem dæmonum concessit legionem intrare. Non igitur pro magno quis habeat si fuerit exauditus, cum aliquid petat quod non impetrare plus proficit. Quod si postulata non obtinet, non se abjiciat, aut de divina erga se miseratione desperet, cum fortè ea peteret, quibus acceptis vel affligatur atrocius, vel inutilius prosperetur. Scriptum quippe est: Aversio parvulorum interficiet eos, & prosperitas stultorum perdet eos. [Quia non justificabitur in conspectu tuo omnis vivens.] Scio multos in conspectu hominum justos videri, & ad spem cælestium promissorum effectos innocenter in mundo vivere: qui etsi non delinquant in opere, labentur tamen aliquando vana aut perversa cogitatione. Cujus enim mentem cogitationes vanæ non laniant? cujus cor tentationes non vexant? cujus animum desideria carnis non turbant? Non ergo in conspectu Dei justificatur qui corde delinquit, quod intuetur Deus.

1. Cor. 1. d

II. Et non intres in judicium cum servo tuo: quia non justificabitur in conspectu tuo omnis vivens.

Job. 39. d

Quis sit generis humani inimicus, ostendit qui parabola zizaniorum exponens, ait: Inimicus autem diaboli est. Et Apostolus Petrus ait: Inimicus vestrorum diabolus tanquam leo rugiens circumit, querens quem devoret. Ipse enim est qui animas persequitur, qui mortem inferre perpetuam molitur. Ipse est, inquam, qui incautos decipit, & in via hujus vitæ gradientibus laqueos tendit. Ideo Propheta ait: In via hac qua ambulabam, absconderunt laqueum mihi. Rursum de eo scriptum est: Abscondita est in terra pedica ejus, & decipula illius super semitas. Dum enim humanæ salutis invidens perdere innocentem appetit, prius ei aliquid quod libeat ostendit: quod dum appetere incautus nititur, occulto peccati mucrone transverberatur. Quasi ergo in terra pedica absconditur, dum in terrenis commodis peccatum occultatur. Decipula quoque ab antiquo hoste super semitam ponitur, cum in actione hujus mundi quam mens appetit, peccati laqueus paratur. Ita namque in terra decipula ponitur, ut exposita esca ipsa non videatur. Sic nimirum sic antiquus hostis dum subruere aliquem cupit, quasi escam in mucipula, lucrum in culpa ponit. Ad quod dum aviditatis amore viator inhiat, ex improvviso cum peccati laqueus suffocet. Quis hujus hostis versutias non metuat, qui tantò est perniciosior, quantò occultior? Non enim quæ extra nos sunt auferre nititur, sed diripere thesauros interiores conatur. Nulla sibi temporalium bonorum cupiditas, nulla divitiarum ambitio, nullum dignitatis desiderium: sola inte-

arguit Deum, debet & respondere illi. Tunc beatus Job quasi Deum arguit, cum de percussione sua an fuerit justa dubitavit. Nullius quippe delicti sibi confici, injustè se percussus credit; quia merita sibi augeri ex percussione nescivit. Sed qui multa de operatione sua locutus, audita sanctorum vita tacuit, quasi cum Deo contendens facile conquievit. Vel certè ille cum Deo in judicium ingreditur, qui cum oraverit, murmurat si non exauditur. Quibus dicitur: An vultis mecum judicio contendere? Quasi enim judicio contendebant, qui dicebant: Quare jejunavimus, & non aspexisti? humiliavimus animas nostras, & nescisti? Siquidem stultum est ab oratione deficere, si Deus differat, cum rogatur, exaudire: & iniquum arguere conditorem, si effectus non sequitur orationem, præsertim cum quid oremus sicut oportet, nesciamus. Nonnullis quippe impatientibus Dominus quod petebant sæpe concessit iratus: sicut e contra Apostolo negavit propitius. Dedit enim regem potentibus secundum desideria cordis eorum: dedit etiam postulanti diabolo, ut Job simplicem & rectum & timentem Deum tentaret. Malignos spiritus exauditur, & in porcum regem dæmonum concessit legionem intrare. Non igitur pro magno quis habeat si fuerit exauditus, cum aliquid petat quod non impetrare plus proficit. Quod si postulata non obtinet, non se abjiciat, aut de divina erga se miseratione desperet, cum fortè ea peteret, quibus acceptis vel affligatur atrocius, vel inutilius prosperetur. Scriptum quippe est: Aversio parvulorum interficiet eos, & prosperitas stultorum perdet eos. [Quia non justificabitur in conspectu tuo omnis vivens.] Scio multos in conspectu hominum justos videri, & ad spem cælestium promissorum effectos innocenter in mundo vivere: qui etsi non delinquant in opere, labentur tamen aliquando vana aut perversa cogitatione. Cujus enim mentem cogitationes vanæ non laniant? cujus cor tentationes non vexant? cujus animum desideria carnis non turbant? Non ergo in conspectu Dei justificatur qui corde delinquit, quod intuetur Deus.

Quia persecutus est inimicus animam meam: humiliavit in terra vitam meam.

Quis sit generis humani inimicus, ostendit qui parabola zizaniorum exponens, ait: Inimicus autem diaboli est. Et Apostolus Petrus ait: Inimicus vestrorum diabolus tanquam leo rugiens circumit, querens quem devoret. Ipse enim est qui animas persequitur, qui mortem inferre perpetuam molitur. Ipse est, inquam, qui incautos decipit, & in via hujus vitæ gradientibus laqueos tendit. Ideo Propheta ait: In via hac qua ambulabam, absconderunt laqueum mihi. Rursum de eo scriptum est: Abscondita est in terra pedica ejus, & decipula illius super semitas. Dum enim humanæ salutis invidens perdere innocentem appetit, prius ei aliquid quod libeat ostendit: quod dum appetere incautus nititur, occulto peccati mucrone transverberatur. Quasi ergo in terra pedica absconditur, dum in terrenis commodis peccatum occultatur. Decipula quoque ab antiquo hoste super semitam ponitur, cum in actione hujus mundi quam mens appetit, peccati laqueus paratur. Ita namque in terra decipula ponitur, ut exposita esca ipsa non videatur. Sic nimirum sic antiquus hostis dum subruere aliquem cupit, quasi escam in mucipula, lucrum in culpa ponit. Ad quod dum aviditatis amore viator inhiat, ex improvviso cum peccati laqueus suffocet. Quis hujus hostis versutias non metuat, qui tantò est perniciosior, quantò occultior? Non enim quæ extra nos sunt auferre nititur, sed diripere thesauros interiores conatur. Nulla sibi temporalium bonorum cupiditas, nulla divitiarum ambitio, nullum dignitatis desiderium: sola inte-

Hier. 2. f

Isai. 3. a

Rom. 3. d

2. Cor. 12.

1. Reg. 1. c

2. Mar. 3. d

Pro. 1. d

III.

Mat. 11.

Luc. 8.

1. Pet. 5.

Pf. 139.

Job. 11. b